

## Werk

**Titel:** Herbarium Amboinense, plurimas complectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

**Jahr:** 1750

**Kollektion:** Zoologica

**Digitalisiert:** Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

**Werk Id:** PPN369547365

**PURL:** <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

**OPAC:** <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

**LOG Id:** LOG\_0117

**LOG Titel:** Caput Tertium. Angraecum rubrum. Angrec mera. - Derde Hoofdstuk. Het roode Angrek

**LOG Typ:** chapter

## Übergeordnetes Werk

**Werk Id:** PPN369544501

**PURL:** <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

**OPAC:** <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

## Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

## Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen  
Georg-August-Universität Göttingen  
Platz der Göttinger Sieben 1  
37073 Göttingen  
Germany  
Email: [gdz@sub.uni-goettingen.de](mailto:gdz@sub.uni-goettingen.de)

CAPUT TERTIUM.

*Angræcum rubrum. Angrec mera.*

**Q**uarta Angræci species est rubra, quæ unica est, magisque funiculosa priore, est enim funis longus, ac longis ramis in minoribus filvis inter fruticulos decurrit, ejus vero radix non terræ infixæ est, sed hic & illic in vetusta ac putrida arbore sese figit, ejus rami minorem digitum crassi sunt, rotundi, duri, & firmi, sed facile ac minutim franguntur, quibus folia insident, non fasciculatim uti in prioribus, sed in florifero caule vicissim supra sese invicem locantur, quatuor & quinque pollices longa, binos lata, crassissima & firma, prope pedunculum parum excavata, in obtusum apicem excurrentia, ac bifida, costisque destituta, excepto quod inferius nervus medius parum protuberet.

Caulis florifer binas cum dimidia spithamas longus est, rotundus, ac firmus, in varios laterales ramulos distinctus, quibus flosculi insident, magnitudine vulgaris Hyacinthi, compressi, & transversaliter ex pedunculis dependentes, ex quinque parvis petalis compositi, quorum bina latiora deorsum, ac tria angustiora sursum inflexa sunt, coloris intense lutei cum rubris lineis & maculis eleganter variegati, ita ut totus racemus igneus quasi adpareat, in centro burfula seu craterculus ejusdem locatur coloris, ipsorum vero situs irregularis est, nunc enim latiora petala sursum, nunc deorsum locantur.

Caulis florifer rubris lineis quoque distinctus est, foliorum sapor acidulus est cum levi salsedine.

Fructus ultra digiti articulum longi sunt, semi digitum crassi, utrumque acuminati, coloris sordide lutei, quodammodo trigoni, sed sex protuberantibus costis distincti, per longitudinem striati, intus locatur medulla lutea ac fibrosa, uti in aliis Angræcis, superius residuum floris superest, qui stellula est hexapetala.

*Nomen.* Latine *Angræcum rubrum*; Malaice *Angrec mera*; Amboinensibus nullo innouit nomine.

*Locus.* In litore potissimum crescit, multis flagellis per fruticulos decurrens, licet ejus origo semper sit in putrido ligno vel vetusta radice. In vallibus & juxta fluminum ripas arbores quoque adscendit, ubi igneo ac splendente suo colore inter virides herbas elegans præbet spectaculum.

*Ufus* ejus fere nullus est, excepto quod tenera ejus folia aceto vel muria condi possunt, vel sola vel cum alio Atsjar, Capparidis saporem tum præbentia, non multum tamen exfugi possunt, quum admodum fibrosa sunt, ac fere nil nisi Capparidis saporem exhibent, hunc in finem eligenda sunt crassissima & pinguisima, in litore inter fruticulos provenientia, quæ grate salsa sunt, ac proinde meliora sunt silvestribus.

Hæc varietatem quoque habet seu mixtam formam rubri nempe Agræci & subsequenti octavi sive furvi. Cujus folia majora sunt, quinque & sex pollices longa, binos lata, cum apice duplici. Flores rubri sunt, lutei, vel aurantii, instar macis siccæ nucum Moschatarum, sine punctulis, ac pentapetali quoque sunt, quorum bina latiora petala deorsum pendent, ac tria alia sursum eriguntur, ac racemus florifer in quosdam laterales ramulos distinctus est. Hæc species non in arboribus crescit uti alia Angræca, sed in litore inter fruticulos instar prioris, longis lignosisque flagellis uniformibus prorepens, quæ interne fungosam aquosamque gerunt medullam.

Non tamen dicere possum ambas has species ex terra ortum ducere, tam longe enim per fruticulos prorepunt, ut radicem detegere non potuerim, istæ vero pauca plantæ, quas inveni, sese fixerant in vetustis putridis lignis, & cariosis flagellis.

DERDE HOOFDSTUK.

*Het roode Angrek.*

**D**e vierde zoorte van Angrec is het roode, bestaande maar in een geslagte, nog zeeliger dan het voorige, want het is een lang touw, en loopt met lange takken in 't kreupel bos tussen de ruigte, dog zyn wortel vindt men niet in de aarde vast, maer hier en daar op een ouden verrotten boom, de takken zyn een kleinen vinger dik, rond, hard, en styf, dog knappen kort af in 't breeken, daar aan staan de bladeren, en niet in byzondere bosjes gelyk de eerste, maar aan dezen bloemdragende steel met beurten boven malkanderen, vier en vyf duimen lang, twee breed, zeer dik en styf, by den steel een weinig bol, met een stompe spits, in tweeën gedeelt, voorts zonder ribben, als dat men van onderen de middelzenenwe een weinig ziet uitbuilen.

De steel, die de bloemen draagt, is derdehalve span lang, rond, en styf, in verscheide zydetakken verdeelt, daar aan de bloempjes staan, dezelve zyn in de grootte van gemeene Hyacintben, digt op malkander, en anders uit den steel staande, gemaakt van vyf kleine blaadjes, waar van de twee breedste neerwaarts, en de drie smalste opwaarts gebogen staan, boog-geel van grond, met roode linien, en plekjes digt gespikkelt, zoo dat den gebeelen tros vuur-rood schynt, in de midden staat een beursje of bekertje van dezelfde couleur. Hunnen stand is ongelyk, hebbende de breedste bladeren nu boven dan onder.

Den bloemdragenden steel ziet men ook met roode linien gespikkelt, den smaak der bladeren is zuuragtig met een kleine brakkigheid.

De vrugten zyn ruim een lid van een vinger lang, een halve vinger dik, agter en vooren spits, vuil-geel van couleur, eenigzints drieboekig, dog met ses uitsteekende ribben, in de lengte gestreept, binnen ziet men het geel-dradig merg gelyk in andere Angreks, boven op ziet men 't restant van de bloem, zynde een sesbladig sterretje.

*Naam.* In 't Latyn *Angræcum rubrum*; in 't Maleits *Angrec mera*; by de Amboinesen heeft het geen byzondere naam.

*Plaats.* Het wast meest op strand, met veele ranken door de ruigte lopende, hoewel 't zyn oorspronk altyd op een verrot blok of oude wortel neemt. In de valeyen, en langs de rivierkanten vindt men 't ook de bomen oploopen, daar 't met zyn vuur-roode couleur tussen de groente een fraai spektakel geeft.

*Gebruik.* Het is ook meest zonder gebruik, bebalven dat men zyne jonge bladeren in Azyn en Zout kan leggen, of alleen of met ander Atsjaar gemengt, wanneer ze smaaken als Cappars, dog men kan weinig daar van zuigen, om dat ze zeer draadig zyn, en men heeft 'er schier niets van dan de Capper-smaak. Hier toe moet men verkiezen de dikste en vetste bladeren, die op strand en in lugtige ruigte wassen, want dezelve hebben een aangename brakkigheid, en zyn derhalven beter, dan die uit het bos.

Dit heeft een verandering of gemengde fatsoen, van dit *Angræcum rubrum*, en 't volgende *Octavum sive furvum*. De bladeren zyn wat grooter, vyf en ses duimen lang, twee breed, met een dubbele spits, de bloemen zyn rood, geel of orangie, gelyk de drooge Foely van de Nootmoschaten, zonder puntjes, en hebben insgelyks vyf blaadjes, waar van de twee breedste neerwaarts hangen, en de drie andere opwaarts staan, en de bloem-tros is in eenige zydetakjes verdeeld. Dit geslagt ziet men niet op de bomen gelyk de andere Angreks, maar op strand in de ruigte wassen, gelyk het voorgaande met lange boutagtige ryskens als touwen, die van binnen een voos en wateragtig merg hebben.

Egter kan ik niet zeggen, dat deze beide zoorten uit de aarde haaren oorspronk hebben, want ze lopen zoo verre door de dikste ruigtens, dat men by de wortel niet kan komen, en die weinige, die ik aangetroffen heb, hadden baar geveest op oude verrotte blokken, en vermolzemde ryzen.